
Držitelé Bolzanovy ceny představují své projekty: Mgr. Tomáš Chvátal

Držitelé Bolzanovy ceny představují své projekty: Mgr. Tomáš Chvátal

Tomáš z Litoměřic – pozdněgotický zvonář a konvář.

Téma diplomové práce se začalo rodit již před více než čtyřmi lety, v souvislosti s mou spoluprací na přípravě výstavy Gotiky v severních a severozápadních Čechách. V rámci tohoto projektu, na němž se významně podílel můj domovský Ústav pro dějiny umění FF UK, jsem se zprvu měl zabývat regionálním zlatnictvím a stříbrnictvím. Při shromažďování informací mě ale zaujalo, jak často se v soupisových pracích objevují jiné uměleckořemeslné památky: zvony. Rozhodl jsem se proto o těchto tajuplných předmětech, kterými jsem byl ostatně fascinován již v dětství, zjistit víc. Brzy jsem přitom zjistil, že tato problematika nebyla dosud bádáním příliš dotčena a že se mi zde tak naskytá jedinečná možnost objevovat dosud neobjevené. Zároveň tato tematika představovala ideální pole pro využití jak mých kunsthistorických, tak také historických dovedností. Po dohodě se svými pedagogy jsem proto kromě dosavadních závazků začal zabývat i severočeským gotickým zvonářstvím.

S tím, jak mé znalosti o této problematice postupně rostly, vycházelo stále zřetelněji najevo výsadní postavení, které tehdy v regionu zaujímal právě mistr Tomáš z Litoměřic. Rozhodl jsem se proto podrobit jeho osobu a dílo detailnímu zkoumání a zvolil jsem si jej za předmět své diplomové práce.

Vzhledem k tomu, že šlo o téma původní, bylo nejprve třeba provést důkladný heuristický průzkum, a to jak přímo v terénu, tak také v rozličných archivech. Výsledkem byl podrobný katalog téměř sedmdesáti děl a soubor všech dosažitelných životopisných zmínek v písemných pramenech. Z tohoto na středověké poměry bohatého materiálu pak povstala samotná syntéza. Ta se v první části zabývá mistrovým životem a podmínkami jeho tvorby, později též podrobně hodnotí samotná jeho díla, jejich nápisy a výzdobu.

Z výzkumu vyplývá, že se mistr Tomáš narodil před rokem 1485 a že zemřel zřejmě krátce po roce 1537. Po celou tu dobu žil v Litoměřicích – a zde také vytvářel svá díla: zvony, cínové nádoby a křtitelnice. Jejich počet, kvalita a výzdoba snesou srovnání s výrobky ostatních soudobých mistrů – i těch nejznámějších. Jediným rozdílem snad je, že se tvorba litoměřického zvonáře omezovala pouze na oblast severních Čech, zatímco například jeho pražští kolegové dodávali do všech koutů země. V rámci regionu si však mistr Tomáš vybudoval a udržel vůdčí postavení.

Při práci na tomto tématu bylo mou ambicí především to, aby vznikla moderní publikace, která nebude pouze vypočítávat a popisovat jednotlivá díla, nýbrž která se bude snažit o co nejhlubší interpretaci zjištěných skutečností. Ve snaze o komplexní přístup jsem se rozhodl odbourat omezující hranice mezi jednotlivými obory a používal jsem jak metody z hájemství dějin umění, tak také historie a studia zvonářství. Doufal jsem, že tak vznikne dílo, které by bylo přínosné po faktografické i metodické stránce. Udělení Bolzanovy ceny mi přináší cenné povzbuzení, že se mi to snad alespoň částečně podařilo.

Mgr. Tomáš Chvátal